

ΠΕΡΙ ΧΩΡΟΘΕΤΗΣΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ (Νοέμβριος 2011)

Συγγραφέας: ΧΡΙΣΤΙΝΑ Ν. ΔΗΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΥ

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το Ελληνικό κράτος μετά το πέρας του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου αλλά και του εμφυλίου βρέθηκε αντιμέτωπο με την ανάγκη ανασυγκρότησης της ελληνικής οικονομίας και την τάση αλλαγής των βάσεων και των θεσμών της διοικητικής του λειτουργίας. Η ανάπτυξη καθίσταται κεντρική κρατική αποστολή μέσω της εφαρμογής οικονομικών προγραμμάτων αλλά και της θέσπισης σχετικών κανόνων δικαίου[1]. Η προβληματική της αναπτυξιακής δράσης του Κράτους την περίοδο που εξετάζουμε και ο απόλυτος χαρακτήρας με τον οποίο γίνονταν αντιληπτές οι ατομικές ελευθερίες οικονομικού χαρακτήρα, σε συνδυασμό με τα ληφθέντα μέτρα, εξηγούν και την αλματώδη πορεία της ελληνικής εκβιομηχάνισης από το 1950 και έπειτα. Το 1950, άλλωστε, αποτελεί χρονολογία σταθμό για την ελληνική οικονομία αφού η θέση της ελληνικής οικονομίας στον παγκόσμιο χάρτη είχε επιδεινωθεί και το ελληνικό κατά κεφαλήν εισόδημα έπεσε από 62% το 1938, σε περίπου 40% το 1949[2]. Η ταχύρρυθμη ανάπτυξη της βιομηχανίας την περίοδο αυτή πραγματοποιήθηκε με σχετικά άναρχο τρόπο σε ό,τι αφορά τη χωροθέτηση και χωρίς επαρκή ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής διάστασης[3], αφού άλλωστε και το τότε υπάρχον δικαιοσύνη οπλοστάσιο ήταν αρκετά ανεπαρκές. Καθώς, όμως, οι οικονομικές δραστηριότητες, μέχρι το 1970, πολλαπλασιάζονται χωρίς κανένα σχεδιασμό προκειμένου να τονωθεί η ανάπτυξη της χώρας, το σκηνικό αλλάζει από τη θέσπιση του Συντάγματος 1975, όπου πλέον καθιερώνεται σαφώς ο κοινωνικός και παρεμβατικός χαρακτήρας του Κράτους[4], αναγνωρίζονται κοινωνικά δικαιώματα και παράλληλα, το δικαίωμα στο περιβάλλον διατυπώνεται αρχικά ως κρατική υποχρέωση, για να φτάσει να κατοχυρωθεί και σαν ατομικό δικαίωμα του καθενός με την αναθεώρηση του 2001[5]. Το Συμβούλιο της Επικρατείας, αντιμετωπίζει το περιβάλλον ως συνταγματική αξία, την οποία σταθμίζει και αξιολογεί με άλλα αγαθά δημοσίου συμφέροντος, όπως η οικονομική ανάπτυξη, η χωροταξική αναδιάρθρωση της χώρας κ.ά.[6], με σκοπό την εξασφάλιση της οικολογικής ισορροπίας και τη διαφύλαξη των φυσικών πόρων προς

χάρη και των επόμενων γενεών (αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης[7]). Βέβαια, οι οικονομικές δραστηριότητες, στις οποίες εναποθέτει το Κράτος τις ελπίδες του για ανάπτυξη, ποικίλλουν. Όμως, οι βιομηχανικές δραστηριότητες είναι αυτές που προβληματίζουν περισσότερο το νομοθέτη αλλά και το δικαστή, όσον αφορά τις επιπτώσεις από τη λειτουργία τους στο περιβάλλον. Η εκβιομηχάνιση της παραγωγικής διαδικασίας (η οποία ξεκίνησε στα μεγάλα αστικά κέντρα της Ευρώπης το 19ο αι.) έδωσε αφενός μεγάλη ώθηση στην ανάπτυξή τους, ταυτόχρονα όμως, σηματοδότησε την έναρξη μιας εποχής στην ανθρωπότητα η οποία επέφερε σημαντικές αλλαγές στην ποιότητα ζωής και στο φυσικό περιβάλλον του πλανήτη[8]. Κύρια επιδίωξη, λοιπόν, των σύγχρονων κοινωνιών, είναι η σύζευξη του χωροταξικού σχεδιασμού με την έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης, στο πλαίσιο μιας βιώσιμης αναπτυξιακής διαδικασίας[9]. Η χωροταξία, η οποία σαν στόχο έχει γενικά «την αναζήτηση μέσα στο γεωγραφικό πλαίσιο μιας χώρας, μιας καλύτερης κατανομής των ανθρώπων σε συνάρτηση με τα φυσικά διαθέσιμα και τις οικονομικές δραστηριότητες»[10], αποτελεί κυρίαρχη αποστολή του σύγχρονου κοινωνικού κράτους αφού διαμορφώνει το παρόν και προγραμματίζει το μέλλον[11]. Έτσι, αν δεν προβλέπεται από εθνικό ή περιφερειακό χωροταξικό σχέδιο, δεν μπορεί να γίνει χωροθέτηση για την ανάπτυξη μιας οποιασδήποτε δραστηριότητας[12]. Πολλώ δε μάλλον, όταν πρόκειται περί βιομηχανικών δραστηριοτήτων, οι οποίες ενέχουν ιδιαίτερα αυξημένη περιβαλλοντική επιβάρυνση, ο σχεδιασμός, εν προκειμένω, αποτελεί *sine qua non*, τόσο για την εξασφάλιση της βιώσιμης βιομηχανικής ανάπτυξης, όσο και της προστασίας του περιβάλλοντος, της ενίσχυσης του μοντέλου διοικητικής αποκέντρωσης και της άμβλυνσης των κοινωνικοοικονομικών ανισοτήτων.[13]

II. ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΗ ΣΗΜΕΙΑΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ

1. Περιπτώσεις ανεκτής έλλειψης χωροταξικών σχεδίων

α) Περίοδος 1977-1993: Νομολογική καθιέρωση αρχής γενικότερου σχεδιασμού

Η παραπάνω περίοδος σηματοδοτείται από την ψήφιση του Συντάγματος του 1975 και ειδικότερα από τις προστατευτικές για την προστασία του περιβάλλοντος διατάξεις των αρ. 24 παρ. 1 και 2 και 106, που απομακρύνονται από την αχαλίνωτη οικονομική ελευθερία και θέτουν σε πρώτο πλάνο την αξιοπρέπεια του ανθρώπου και

τα γενικότερα συμφέροντα της Εθνικής Οικονομίας[14]. Εν σχέση με τις βιομηχανικές δραστηριότητες, αξιοσημείωτη είναι η καθιέρωση του θεσμού των βιομηχανικών περιοχών στο ν. 742/1977__ (τροποποιητικός του ν. 4458/1965) η οργάνωση και εκμετάλλευση των οποίων ανήκει στην ΕΤΒΑ καθώς και ο ν. 360/75 «Περί Χωροταξίας και Περιβάλλοντος», που επιβάλλει την σύνταξη χωροταξικών σχεδίων και προγραμμάτων, κάνοντας τη διάκριση σε εθνικά, περιφερειακά και ειδικά. Ο νόμος αυτός εκδόθηκε σε συμμόρφωση με τη συνταγματική επιταγή για χωροταξική αναδιάρθρωση της χώρας, αλλά παρέμεινε ανενεργός καθ' όλη τη διάρκεια ισχύος του. Μέσα σε αυτά τα πλαίσια, το Συμβούλιο Επικρατείας κλήθηκε να συμβιβάσει την έλλειψη χωροταξικού σχεδιασμού με την ανάγκη προστασίας του περιβάλλοντος και την ανάγκη οικονομικής ελευθερίας και ανάπτυξης[15]. Έτσι στις πολύκροτες αποφάσεις ΣτΕ 810 και 811/1977 για την Πύλο[16], οι οποίες απετέλεσαν νομολογιακή πρωτοπορία στον τομέα του χωροταξικού ελέγχου βιομηχανικών μονάδων, κρίθηκε ότι δεν θεσπίζεται κώλυμα εφαρμογής της κείμενης νομοθεσίας για την ίδρυση ή λειτουργία μεγάλων βιομηχανικών μονάδων πριν από τη σύνταξη γενικότερης χωροταξικής μελέτης. Η νομολογία των αποφάσεων 810 και 811/1977 ακολουθήθηκε μετέπειτα παγίως από το Συμβούλιο Επικρατείας[17] μέχρι το 1993, οπότε και έχουμε νομολογιακή στροφή προς την κατεύθυνση της απαίτησης γενικότερου χωροταξικού σχεδιασμού. Με την απόφαση ΣτΕ 304/93[18], για πρώτη φορά η δυνατότητα άσκησης μιας παραγωγικής δραστηριότητας, εξαρτήθηκε από την ύπαρξη προηγούμενης χωροταξικής ρύθμισης, η σχετική δε νομολογία, αποτέλεσε την αφετηρία για την παραδοχή ότι η ατομική χωροθέτηση όχι μόνο δεν υποκαθιστά τον ευρύτερο σχεδιασμό αλλά αντίθετα τον προϋποθέτει[19] και επιβεβαιώθηκε με μια σειρά αποφάσεων[20], φτάνοντας να ισχύει μέχρι σήμερα. Στο ίδιο μήκος κύματος κινήθηκε και η αντίστοιχη νομολογία, μεταγενέστερα, αναφορικά με τις δραστηριότητες του δευτερογενούς τομέα παραγωγής, όπου στην ΣτΕ 2319/2002 έγινε δεκτό ότι καθ' ερμηνεία του άρθρου 24 του ν. 1650/1986 σε συνδυασμό με τις διατάξεις του ν. 2516/1997, βασικού για την ίδρυση και λειτουργία των βιομηχανικών και βιοτεχνικών εγκαταστάσεων και τα άρθρα 24 παρ. 2 και 106 παρ. 1 του Συντάγματος, η εγκατάσταση βιομηχανικής και βιοτεχνικής επιχείρησης, επιτρέπεται μόνο σε περιοχή που έχει προηγουμένως αναγνωριστεί με διοικητική πράξη ως κατάλληλη για τη δραστηριότητα αυτή, δηλαδή στις περιοχές που έχουν προκαθοριστεί σε χωροταξικό ή ρυθμιστικό ή άλλο πολεοδομικό σχέδιο ή σε πράξη χωροθέτησης ζώνης οικιστικού ελέγχου, και αν δεν υπάρχει σχεδιασμός σε κάποιο από αυτά τα επίπεδα, σε περιοχή που έχει καθοριστεί ως ζώνη ανάπτυξης παραγωγικών δραστηριοτήτων.[21]

β) Η σημειακή προέγκριση χωροθέτησης στον ν. 1650/1986.

Η χωροθέτηση έργων και δραστηριοτήτων, κυρίως βιομηχανικών, που επιφέρουν συνέπειες στο περιβάλλον πραγματοποιείται μέσω ενός συστήματος που θέτει ο ν. 1650/1986 και κατ' εξουσιοδότησή του η κοινή υπουργική απόφαση 69269/5387/24.10.1990. Για τα έργα και τις δραστηριότητες της Β' κατηγορίας προβλέπεται ότι απαιτείται προέγκριση που αφορά τη χωροθέτηση. Εξαίρεση από τον κανόνα της προέγκρισης χωροθέτησης θεσπίζεται για τις εξής δραστηριότητες: α) στις βιομηχανικές περιοχές (ν. 4458/65, όπως τροποποιήθηκε με τον 742/1977), β) όταν η χωροθέτηση προβλέπεται από *εγκεκριμένο* χωροταξικό, πολεοδομικό ή ρυθμιστικό σχέδιο, γ) σε εκτάσεις που είναι κατάλληλες για την εγκατάσταση μεταλλευτικών, λατομικών ή τουριστικών δραστηριοτήτων ή για αγροτική ή τουριστική εκμετάλλευση (Ζώνες Ανάπτυξης Παραγωγικών Δραστηριοτήτων), δ) στις μεταλλευτικές βιομηχανικές και λατομικές περιοχές που έχουν καθοριστεί με την κείμενη νομοθεσία. Η ratio του νομοθέτη, θεσπίζοντας την παραπάνω εξαίρεση, είναι προφανώς ότι στις εν λόγω περιπτώσεις οι συγκεκριμένες δραστηριότητες μόνο μέσα σ' ένα τέτοιο πλαίσιο θα μπορούσαν να αναπτύξουν τη λειτουργία τους, είτε λόγω των επιβλαβών συνεπειών που εγκυμονούν για το περιβάλλον, που τους επιβάλλει να υπάρχει εκ των προτέρων πρόγνωση για τη χωροθέτησή τους, είτε επειδή το αντικείμενο εκμετάλλευσης ευρίσκεται σε μεμονωμένες περιοχές, είτε επειδή προκρίνεται, ότι εφόσον προβλέπεται η ανάπτυξη της συγκεκριμένης δραστηριότητας από κανονιστική χωροθέτηση καθίσταται περιττή και η επιβολή προέγκρισης χωροθέτησης[22]. Ο λόγος που εντάσσεται στο κεφάλαιο αυτό η προβληματική της προέγκρισης χωροθέτησης[23], είναι γιατί πάγια η νομολογία μέχρι το 1993, θεωρούσε την προέγκριση χωροθέτησης ως υποκατάστατο του ευρύτερου σχεδιασμού[24], ενώ εκ διαμέτρου αντίθετη άποψη, υιοθετεί το ΣτΕ, στην 2844/1993 όπου η ατομική χωροθέτηση δεν υποκαθιστά τον ευρύτερο σχεδιασμό αλλά τον προϋποθέτει. Έτσι, αν δεν έχει εκπονηθεί ο ευρύτερος σχεδιασμός[25] η ατομική προέγκριση χωροθέτησης δεν μπορεί να εκδοθεί νομίμως[26].

Υπό το φως λοιπόν των παραπάνω εξελίξεων, το ΣτΕ επανέρχεται στην αρχή του

προηγούμενου ευρύτερου χωροταξικού σχεδιασμού, διατυπώνοντας την κρίση ότι «*επειδή, στην συγκεκριμένη περίπτωση, δεν έχει εγκριθεί ειδικό σχέδιο κατανομής χρήσεων γης που να επιτρέπει την εγκατάσταση ή μετεγκατάσταση βιομηχανικής επιχείρησηςΌπως δε προκύπτει...κατά το χρόνο έκδοσης της προσβαλλομένης αποφάσεως υπήρχε σε εξέλιξη διαδικασία εκπονήσεως από τον Οργανισμό Αθήνας μελέτης Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου και Ζώνης Οικιστικού Ελέγχου, στην οποία θα καθορισθούν και οι περιοχές επιτρεπτής εγκαταστάσεως μονάδων παραγωγής έτοιμου σκυροδέματος....με τα δεδομένα αυτά δεν ήταν επιτρεπτή η έγκριση περιβαλλοντικών όρων εγκατάστασης της επίμαχης μονάδος, πριν από την ολοκλήρωση των εν λόγω διαδικασιών...»*[\[27\]](#).

2. «Σημειακή» εγκατάσταση βιομηχανικών μονάδων: Προϋποθέσεις και διαδικασίες άδειας και λειτουργίας

α Χωροθέτηση

Η διαδικασία, οι προϋποθέσεις και οι αρμόδιες αρχές για την αδειοδότηση και την παρακολούθηση της τήρησης των περιβαλλοντικών όρων μιας βιομηχανικής-βιοτεχνικής δραστηριότητας καθορίζονται από ευρύ νομοθετικό πλαίσιο. Ο κύριος νόμος που διέπει τα προαναφερθέντα είναι ο ν. 3325/2005, ο οποίος αναφέρεται σε βιομηχανίες, βιοτεχνίες καθώς και σε συγκεκριμένου τύπου επαγγελματικά εργαστήρια, αποθήκες και μηχανολογικές εγκαταστάσεις. Οι δραστηριότητες που εξετάζονται διακρίνονται σε υψηλής, μέσης και χαμηλής όχλησης[\[28\]](#), ενώ απαραίτητη προϋπόθεση για την χορήγηση της διοικητικής άδειας ίδρυσης μιας τέτοιας δραστηριότητας είναι η σύννομη χωροθέτησή της. Αρμόδια υπηρεσία είναι η Πολεομία η οποία εκδίδει την απαιτούμενη βεβαίωση χρήσης γης, όμως σε περιοχές με μη καθορισμένη χρήση γης, η αδειοδοτούσα αρχή ουσιαστικά κάνει σημειακή χωροθέτηση[\[29\]](#), αφού λάβει υπόψη της το βαθμό όχλησης της μονάδας προς εγκατάσταση, τη φυσιογνωμία της περιοχής, την ασφάλεια των εργαζομένων και τις συμβατές γενικά χρήσεις με την εν λόγω περιοχή. Σε περιοχές με μη καθορισμένη χρήση γης που βρίσκονται εντός σχεδίου πόλης, επιτρέπεται η εγκατάσταση δραστηριοτήτων μόνο χαμηλής όχλησης[\[30\]](#). Ειδική μνεία γίνεται και για τις περιοχές εντός οικισμών προϋφισταμένων του 1923, στις οποίες νομιμοποιείται μόνο η

εγκατάσταση επαγγελματικών εργαστηρίων και αποθηκών που ανήκουν στη χαμηλή όχληση[31]. Η χορήγηση της άδειας εγκατάστασης, κατά παρέκκλιση των τυχόν απαγορευτικών διατάξεων, γίνεται ύστερα από απόφαση του Υπ. Ανάπτυξης για λόγους που αφορούν αποκλειστικά στην εκτέλεση δημοσίων ή ιδιωτικών έργων με ιδιαίτερη συμβολή στην ανάπτυξη της Εθνικής Οικονομίας[32]. Από την άλλη, απαιτείται έκδοση προεδρικού διατάγματος για να απαγορευτεί η εγκατάσταση νέων δραστηριοτήτων σε περιοχή όπου για λόγους χωροταξικού σχεδιασμού ή περιβαλλοντικής προστασίας είναι σκόπιμο να απαγορευτεί μια τέτοια εγκατάσταση[33]. Σε περίπτωση μεταβολής της χρήσης γης, οι ήδη λειτουργούσες νόμιμα εγκαταστάσεις, συνεχίζουν να λειτουργούν στο χώρο που βρίσκονται, ενώ, αν επιβάλλεται η απομάκρυνσή τους, θα πρέπει αυτή να γίνει μέσα σε διάστημα δώδεκα ετών. Σε περίπτωση που η έκταση είναι δασικού χαρακτήρα, απαιτείται η προβλεπόμενη από το άρθρο 56 του ν. 998/1979 έγκριση επέμβασης. Για την επέκταση, από όμορο νομό, στην περιοχή του Νομού Αττικής, βιομηχανικών μονάδων, οι οποίες ασκούν τις δραστηριότητες που προβλέπονται στο άρθρο 17 του ν. 3325/2005, απαιτείται να συντρέχουν οι προϋποθέσεις της διατάξεως αυτής, τη συνδρομή των οποίων βεβαιώνουν οι αρμόδιες αρχές του νομού αυτού[34]. Στα όρια της Περιφέρειας Αττικής επιτρέπεται η χωροθέτηση νέων δραστηριοτήτων (και με την επιφύλαξη του αρθ. 27 του ν. 3325/2005) σε περιοχές Γενικής Κατοικίας[35] (Γ.Κ) εφόσον πρόκειται για επαγγελματικά εργαστήρια και αποθήκες χαμηλής όχλησης, σε περιοχές ΒΙ.ΠΕ., ΒΙΟ.ΠΑ., ΒΙ.ΠΑ., ΕΜ, ΕΟ, στις περιοχές των ΖΟΕ που έχουν χαρακτηριστεί ως γεωργική γη και στην εκτός σχεδίου περιοχή επιτρέπεται η χωροθέτηση μόνο αγροτοβιομηχανικών μονάδων που αξιοποιούν προϊόντα της πρωτογενούς παραγωγής κλπ[36]. Σε περιοχές γενικά με καθορισμένες χρήσεις και εγκεκριμένο πολεοδομικό σχέδιο, η χωροθέτηση μιας μονάδας ορίζεται από το πδ 23.2/6.3.87, στο οποίο αναφέρονται οι κατηγορίες χρήσεων γης και το περιεχόμενό τους. Σε περιοχές εκτός σχεδίου, γύρω από τα όρια πόλεων και οικισμών, προβλέπεται ο καθορισμός με πδ, ύστερα από πρόταση του Υπ. Χωροταξίας Περιβάλλοντος και Δημοσίων Έργων, Ζώνης οικιστικού Ελέγχου (ΖΟΕ) με χρήση βιομηχανίας[37]. Κατά συνέπεια, η εγκατάσταση μιας βιομηχανικής μονάδας (η χορήγηση δηλ. της διοικητικής πράξης της άδειας εγκατάστασης) σε συγκεκριμένο χώρο, κρίνεται σημειακά με βάση την προϋπάρχουσα πολεοδομική νομοθεσία της περιοχής, η οποία υποδεικνύει αν είναι συμβατή η εν λόγω εγκατάσταση με βάση τις επιτρεπόμενες χρήσεις γης για την επίμαχη περιοχή.

β) Αδειοδότηση

Η αδειοδότηση ενός έργου ή μιας δραστηριότητας αποτελεί το δεύτερο στάδιο μετά τη διαδικασία προκαταρκτικής περιβαλλοντικής εκτίμησης (ΠΠΕΑ) και έγκρισης περιβαλλοντικών όρων (ΕΠΟ) από τις αρμόδιες υπηρεσίες. Η απόφαση για την έγκριση περιβαλλοντικών όρων αποτελεί προϋπόθεση για την έκδοση των όποιων διοικητικών πράξεων απαιτούνται κατά περίπτωση για την πραγματοποίηση ενός έργου ή μιας δραστηριότητας[38]. Η αδειοδότηση μιας βιομηχανικής-βιοτεχνικής εγκατάστασης περιλαμβάνει την άδεια εγκατάστασης και την άδεια λειτουργίας. Η άδεια εγκατάστασης χορηγείται με απόφαση της αδειοδοτούσας αρχής για τρία (3) χρόνια και μπορεί να παραταθεί μέχρι τη συμπλήρωση εξαετίας, εφόσον υποβληθεί σχετικό αίτημα και έχει γίνει ήδη έναρξη υλοποίησης της εγκατάστασης. Δεν απαιτείται άδεια εγκατάστασης για δραστηριότητες που εγκαθίστανται σε θεσμοθετημένες βιομηχανικές περιοχές (αρθ. 6 παρ. 4 ν. 3325/2005)[39]. Διευκρινίζεται ακόμη με την υπ' αριθμ. οικ. 3388/303/29-3-2010 εγκύκλιο του Υπ. Ανάπτυξης ότι δεν απαιτείται άδεια εγκατάστασης για δραστηριότητες που εγκαθίστανται σε όλες τις κατηγορίες ΒΕΠΕ, με την προϋπόθεση, ότι εγκαθίστανται σ' αυτές δραστηριότητες της αντίστοιχης κατηγορίας όχλησης.[40]

III. ΜΟΡΦΕΣ ΕΥΡΥΤΕΡΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ

1. Ατελής σχεδιασμός

α) Κανονιστικά εργαλεία αρνητικού σχεδιασμού

Ο αρνητικός σχεδιασμός αποτελεί μια προσπάθεια χωροθέτησης των παραγωγικών δραστηριοτήτων *a priori*, υπό την έννοια της αφηρημένης σύλληψής τους ανάλογα με το είδος της δραστηριότητας, χωρίς συνεκτίμηση των ευρύτερων περιβαλλοντικών-χωραταξικών παραμέτρων, ιδίως μέσω μιας *ad hoc* απαγόρευσης εγκατάστασης μιας

μονάδας σε περιοχές όπως είναι οι εκτός σχεδίου, οι περιοχές ειδικής προστασίας της φύσης, τα δάση, οι αρχαιολογικοί χώροι κλπ.

Μια σύντομη ιστορική ανασκόπηση στο χωροθετικό μοντέλο της μεταπολεμικής Ελλάδας, μας επιτρέπει να διαπιστώσουμε την κυριαρχία της διάσπαρτης χωροθέτησης τόσο στην ύπαιθρο όσο και στον αστικό χώρο. Οι οργανωμένοι υποδοχείς που εμφανίζονται στην ελληνική νομοθεσία από το 1955 (κυρίως ως ΒΙΠΕ από το 1965 και σε μικρότερο βαθμό και σε άλλες μορφές) απορρόφησαν μικρό ποσοστό στη μεταποίηση[41], με αποτέλεσμα να δημιουργούνται προβλήματα συγκρούσεων γης τα οποία συνδέονται σε μεγάλο βαθμό με την εξωαστική βιομηχανική χωροθέτηση. Η πρακτική αυτή ενισχύθηκε από τη δυνατότητα εγκατάστασης βιομηχανικών δραστηριοτήτων στον εξωαστικό χώρο με συντελεστή δόμησης όχι απλά ανταγωνιστικό αλλά κατά πολύ ευνοϊκότερο του αντίστοιχου αστικού, ως αποτέλεσμα της σύζευξης των διατάξεων της νομοθεσίας περί εκτός σχεδίου δόμησης και της έλλειψης σχεδιασμού των χρήσεων γης στην ύπαιθρο. Υπό το πρίσμα αυτών των παρατηρήσεων, θα λέγαμε ότι ο ν. 2545/97 αποτελεί καταρχήν ένα θετικό βήμα στην μείωση της δυνατότητας χωροθέτησης στην εκτός σχεδίου περιοχή μέσω της ενίσχυσης των οργανωμένων υποδοχέων αλλά ωστόσο δεν καταργεί τελείως τα πλεονεκτήματα της εκτός σχεδίου δόμησης[42]. Η πρόσφατη νομολογία του ΣτΕ, σχετικά με την εγκατάσταση βιομηχανική μονάδας σε εκτός σχεδίου περιοχή, έρχεται να επιβεβαιώσει το καταρχήν μη επιτρεπτό της σχετικής δυνατότητας. Έτσι, στην ΣτΕ 3683/2010 κρίθηκε παράνομη η ενιαία άδεια εγκατάστασης και λειτουργίας μονάδας ανάκτησης μολύβδου και παραγωγής βαριδίων θαλάσσης σε εκτός σχεδίου περιοχή του οικισμού Στανός Αρναίας Χαλκιδικής, γιατί ναι μεν έχουν καθορισθεί για την ευρύτερη περιοχή ζώνες προστασίας με επιτρεπόμενες χρήσεις, ωστόσο η επίμαχη εγκατάσταση υπάγεται σε υποκατηγορία μονάδας έργων που δεν επιτρέπεται να εγκαθίσταται στην ως άνω περιοχή[43].

Όσον αφορά την χωροθέτηση μιας μονάδας σε δασική έκταση, αυτή θα πρέπει να εξαρτάται χωρικά από αγροτικές πρώτες ύλες προερχόμενες από εξόρυξη για να είναι καταρχήν δυνατή η εγκατάστασή της σε δάσος, στο πλαίσιο των διατάξεων της δασικής νομοθεσίας[44] και μόνο εφόσον δεν είναι τεχνικοοικονομικά πρόσφορη η εγκατάσταση εκτός της περιοχής αυτής. Για τη δημιουργία δε βιομηχανικής περιοχής, είναι δυνατή η παραχώρηση, προς την ΕΤΒΑ ή άλλους φορείς, δημόσιας δασικής

έκτασης για την εξυπηρέτηση του ως άνω σκοπού. Ναυπηγεία και διυλιστήρια είναι δυνατόν επίσης να εγκαθίστανται σε δάση και δασικές εκτάσεις εφόσον αυτό επιβάλλεται από τη φύση των επιχειρήσεων αυτών και εξυπηρετείται το δημόσιο συμφέρον.

Εν σχέση με την εγκατάσταση βιομηχανιών σε αρχαιολογικό χώρο απαιτείται έγκριση του Υπουργού Πολιτισμού, η οποία ελέγχεται από άποψη αιτιολογίας της. Για παράδειγμα, στην ΣτΕ 923/2008, κρίθηκε πλημμελώς αιτιολογημένη απόφαση του Υπ. Πολιτισμού περί χορηγήσεως άδειας λειτουργίας λατομείου πλησίον του αρχαιολογικού χώρου «Γύρουλα» Σαγκρίου Νάξου, διότι μεταξύ άλλων, η διοίκηση παρέλειψε να εξετάσει την επίδραση της διενέργειας λατομικών εργασιών σε όλα τα μνημεία της περιοχής.

Από την άλλη, για το ειδικό καθεστώς της Γης Υψηλής Παραγωγικότητας (ΓΥΠ)[\[45\]](#), προβλέπεται ότι στις εκτάσεις αυτές «Απαγορεύεται η άσκηση οποιασδήποτε άλλης δραστηριότητας, εκτός από τη γεωργική εκμετάλλευση. Κάθε επέμβαση στις εκτάσεις αυτές ... αποτελεί εξαιρετικό μέτρο ... και μόνο για λόγους που εξυπηρετούν το γεωργικό χαρακτήρα της αγροτικής εκμετάλλευσης». Συνεπώς, χρήσεις γης όπως είναι οι βιομηχανικές εγκαταστάσεις δεν επιτρέπονται κατά το χωροταξικό σχεδιασμό σε περιοχές ΓΥΠ. Σε κάθε περίπτωση, όπως περιγράψαμε και ανωτέρω, κάθε απόκλιση πρέπει να αιτιολογείται ειδικά και να αποβλέπει σε συγκεκριμένους λόγους δημοσίου συμφέροντος, οι οποίοι να καθιστούν δικαιολογημένη τη μεταβολή χρήσης της ΓΥΠ[\[46\]](#).

β) Θεσμικά υποκατάστατα χωροταξικού σχεδιασμού (εξειδίκευση έννοιας ορθολογικού σχεδιασμού)

Τα κριτήρια του ορθολογικού και υπερέχοντος σχεδιασμού τέθηκαν αρχικά από το ΣτΕ με αφορμή την απόφαση 3249/2000 περί χωροθετήσεως των σωφρονιστικών καταστημάτων της χώρας. Το Δικαστήριο δέχθηκε, ότι οι προϋποθέσεις της βιώσιμης ανάπτυξης επιτυγχάνονται είτε με τον καθορισμό ΖΟΕ είτε με την έγκριση ΓΠΣ εφόσον πρόκειται για επεκτάσεις υφιστάμενων οικισμών[\[47\]](#). Το πνεύμα της παραπάνω νομολογίας συνοψίζεται στην εξής διαπίστωση: ότι αν δεν υπάρχει κανενός

είδους προηγούμενη συνολική χωροθέτηση, που να προβλέπει και να εντάσσει την κατασκευή του συγκεκριμένου έργου σε ευρύτερο χωροταξικό σχέδιο, τότε η κατασκευή του έργου δε μπορεί να εμποδιστεί, οφείλει όμως η διοίκηση να καταρτίσει μελέτη αντίστοιχη ενός ευρύτερου σχεδίου και να την ενσωματώσει στην ατομική προέγκριση χωροθέτησης[48]. Η παραπάνω άποψη της νομολογίας κατευθύνεται, όπως προαναφέραμε, από το πρόβλημα της μη έγκρισης των χωροταξικών σχεδίων του 360/76. Λόγω της απουσίας των εγκεκριμένων χωροταξικών σχεδίων[49] εισήχθησαν τα λεγόμενα οιονεί χωροταξικά σχέδια ήτοι οι Ζώνες Οικιστικού Ελέγχου (ΖΟΕ), οι Ζώνες Ανάπτυξης Παραγωγικών δραστηριοτήτων, τα Γενικά Πολεοδομικά Σχέδια[50] και οι Βιομηχανικές Περιοχές. Στις περιπτώσεις αυτές, η χωροθέτηση εγκαταστάσεων γίνεται βάσει κανόνων που δεν συνεκτιμούν τα ευρύτερα χωροταξικά σχέδια όπως θα έπρεπε, ωστόσο δεδομένης της παντελής έλλειψης των ευρύτερων κανονιστικών χωροταξικών ρυθμίσεων, γίνεται δεκτή μια μικρή έκπτωση στην απαίτηση ευρύτερου και ορθολογικού σχεδιασμού από το Συμβούλιο της Επικρατείας.

1. Αποτελεσματικός σχεδιασμός

α) Τα χωροταξικά σχέδια

Το κατάλληλο πλαίσιο για τον στρατηγικό σχεδιασμό της ανάπτυξης του ελληνικού χώρου καθώς και τη βάση για την εναρμόνιση της χώρας μας με το Ευρωπαϊκό Σχέδιο χωρικής Ανάπτυξης (ΣΑΚΧ)[51], αποτελεί το Εθνικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης[52]. Η προσέγγιση των χωρικών ζητημάτων από τον παραπάνω νόμο έχει κατευθυντήριο χαρακτήρα και δημιουργεί ένα πλαίσιο στο οποίο ενσωματώνει τις υπερεθνικές εξελίξεις στον κοινωνικό, οικονομικό και τεχνολογικό τομέα, τις επιπτώσεις τους στη χωρική ανάπτυξη παράλληλα με μια προσπάθεια σύνδεσης στρατηγικού και αναπτυξιακού προγραμματισμού. Οι κατευθύνσεις αυτές εξειδικεύονται σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο, κάτι το οποίο αποτελεί σημαντική καινοτομία του νέου νόμου, αφού με αυτόν τον τρόπο εξασφαλίζεται η συμπληρωματικότητα των χωροταξικών, πολεοδομικών και περιβαλλοντικών παρεμβάσεων και η βέλτιστη αξιοποίηση των διατιθέμενων πόρων[53]. Ένας από τους στόχους, όπως αυτοί διατυπώνονται μέσω του ν. 2742/99, είναι να ενταχθούν σε ένα πλαίσιο οι περιοχές που παρουσιάζουν αυξημένη βιομηχανική ανάπτυξη, έτσι ώστε να επιτυγχάνεται, αφενός η ανταγωνιστική παρουσία της χώρας και η ανάπτυξη και

αφετέρου να προστατεύεται ταυτόχρονα το φυσικό περιβάλλον από την άκρατη βιομηχανοποίηση περιοχών. Συνεπώς, η άρρηκτη σχέση μεταξύ οικονομικών-βιομηχανικών δραστηριοτήτων και οργάνωσης του χώρου, απαιτεί μια συστημική προσέγγιση ρύθμισης[54].

Ειδικότερα, το Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης (ΓΠΧΣΑΑ) περιέχει πρόβλεψη και για τα περιφερειακά πλαίσια χωροταξικού σχεδιασμού και αειφόρου ανάπτυξης τα οποία καταρτίζονται για κάθε περιφέρεια της χώρας και αποτελούν σύνολα κειμένων ή διαγραμμάτων με τα οποία καταγράφεται και αξιολογείται η θέση της περιφέρειας γεωγραφικά, υποδεικνύουν τη χωρική διάρθρωση των βασικών δικτύων και περιλαμβάνουν επίσης τις κατευθύνσεις για τη χωροθέτηση των βασικών παραγωγικών δραστηριοτήτων του πρωτογενούς, δευτερογενούς και τριτογενούς τομέα[55]. Τα περιφερειακά πλαίσια εναρμονίζονται με τις κατευθύνσεις του ΓΠΧΣΑΑ και εξειδικεύουν και συμπληρώνουν τις βασικές επιλογές χωροταξικού σχεδιασμού σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο. Ωστόσο, στην ανάλυση των προβλημάτων με χωρική διάσταση, ο όρος περιφέρεια[56] μπορεί να προσλάβει πολλές σημασίες και ο καθορισμός των περιφερειών, για την άρση των υφιστάμενων μεταξύ τους ανισοτήτων, είναι ένα από τα δυσκολότερα ζητήματα, λόγω της δυσκολίας ορισμού της περιφέρειας[57].

Από την άλλη, το ειδικό πλαίσιο χωροταξικού σχεδιασμού και αειφόρου ανάπτυξης για τη βιομηχανία (αριθμ. 11508/2009) εγκρίθηκε το Φεβρουάριο του 2009 και αποτελεί το τρίτο στη σειρά ειδικό χωροταξικό πλαίσιο, το οποίο αφορά στη χωρική οργάνωση της βιομηχανίας στη Χώρα μας προς την κατεύθυνση της βιώσιμης ανάπτυξης. Το εν λόγω σχέδιο περιλαμβάνει κατευθύνσεις μακροχωρικής οργάνωσης της βιομηχανίας καθώς και κατευθύνσεις χωροθέτησής της σε τοπικό επίπεδο με βάση τις χρήσεις γης. Συμπυκνώνονται, στο σχέδιο αυτό, χωρικοί, περιβαλλοντικοί αλλά και οικονομικοί παράμετροι, ούτως ώστε να υιοθετηθεί μια βιομηχανική πολιτική που θα συμβάλλει στην αναπτυξιακή διαδικασία της Χώρας εν γένει, με όλο και πιο έκδηλη την ανάγκη υιοθέτησης ενός αλληλοσυμπληρούμενου πλέγματος μέτρων που θα στηρίζουν και θα προωθούν το παραγωγικό σύστημα[58]. Εν ολίγοις, η συμβολή του ειδικού πλαισίου, έγκειται, ιδίως, στην συμπερίληψη κατευθύνσεων για το καθεστώς και τους όρους οργανωμένης χωροθέτησης της βιομηχανίας[59]. Όλες οι κατευθύνσεις του ειδικού πλαισίου συνάδουν με αυτές του γενικού χωροταξικού πλαισίου και αειφόρου ανάπτυξης και το εξειδικεύουν. Οι υιοθετούμενες προτάσεις

λαμβάνουν υπόψη τους τις προκλήσεις με τις οποίες βρίσκεται αντιμέτωπη η ελληνική βιομηχανία και σε ευρωπαϊκό επίπεδο καθώς και τους στόχους του ΕΣΠΑ 2007-2013. Πρόκειται για ένα σχέδιο αρκετά πλήρες, στην καταγραφή τουλάχιστον των αδυναμιών της ελληνικής βιομηχανίας και αρκετά ελπιδοφόρο, όσον αφορά τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της χώρας, και την καταπολέμηση της διάσπαρτης σημειακής χωροθέτησης τόσο στον αστικό όσο και στον εξωαστικό χώρο. Πιο συγκεκριμένα, η προστασία του περιβάλλοντος καθίσταται κεντρική παράμετρος πλέον της βιομηχανικής πολιτικής, εφόσον στόχος όλων των κατευθύνσεων είναι η βιώσιμη ανάπτυξη, μέσω της αποφυγής συγκρούσεων γης και της ολοκληρωμένης ενσωμάτωσης της περιβαλλοντικής διάστασης στο σύνολο των λειτουργιών των παραγωγικών διαδικασιών. Περαιτέρω, οι στόχοι του ειδικού πλαισίου εξειδικεύονται από τα επιμέρους κανονιστικά εργαλεία για την ίδρυση και εγκατάσταση των βιομηχανικών μονάδων και υλοποιούνται μέσω των διαδικασιών που υπάρχουν ήδη σε επίπεδο διοικητικής και πολιτικής πρακτικής. Η απαίτηση οργανωμένης χωροθέτησης της βιομηχανίας, η οποία θα επιτευχθεί αφενός μέσω της ίδρυσης οργανωμένων υποδοχέων αλλά και μέσω της παροχής κινήτρων από μέρος της Πολιτείας για την εγκατάσταση των βιομηχανιών σε οργανωμένους υποδοχείς[60], διατρέχει κάθετα το ειδικό πλαίσιο. Εξάλλου, όπως επισημαίνεται και στην εγκριθείσα ΣΜΠΕ (Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων) για το ειδικό πλαίσιο χωροταξικού σχεδιασμού και αειφόρου ανάπτυξης για τη βιομηχανία: «το υπό εξέταση Ειδικό Πλαίσιο για τη Βιομηχανία, έχει ενσωματώσει ικανοποιητικά την περιβαλλοντική διάσταση στην οργάνωση και κατευθύνσεις της βιομηχανικής δραστηριότητας...Εν τούτοις, προτείνονται ορισμένες βελτιώσεις,...η εφαρμογή των οποίων μπορεί να συμπληρώσει την περιβαλλοντική απόδοση του σχεδίου και να εξασφαλίσει σε μεγαλύτερο βαθμό την επίτευξη του στόχου της βέλτιστης ενσωμάτωσης της περιβαλλοντικής διάστασης στη βιομηχανική δραστηριότητα..»[61]. Άλλωστε, η διενέργεια ΣΜΠΕ[62] πριν από την έγκριση του ειδικού πλαισίου για τη βιομηχανία συμπορεύεται απόλυτα με τους στόχους της οδηγίας 2001/42/ΕΚ καθώς και με την ΚΥΑ 107017/2006 (με την οποία μεταφέρθηκε στην ελληνική έννομη τάξη η παραπάνω οδηγία) σύμφωνα με την οποία, σε διαδικασία ΣΠΕ υπάγονται, υποχρεωτικά, το σύνολο των χωροταξικών και πολεοδομικών σχεδίων που προβλέπονται από τους νόμους 2742/99 και 2508/97, καθώς και το σύνολο σχεδόν των ζωνών ανάπτυξης παραγωγικών δραστηριοτήτων, ενώ εξαιρούνται οι ΒΕΠΕ.

β) Η Οργανωμένη Χωροθέτηση Βιομηχανικών Δραστηριοτήτων

i. Θεσμός Βιομηχανικών Ζωνών

Ο καθορισμός βιομηχανικών ζωνών αποτελεί την πρώτη προσπάθεια από την πλευρά του νομοθέτη για μια αποτελεσματική προστασία του περιβάλλοντος σε προληπτικό στάδιο, δημιουργώντας ειδικές περιοχές που προορίζονται, χωροταξικά, αποκλειστικά για την άσκηση βιομηχανικής δραστηριότητας. Ο καθορισμός των περιοχών αυτών αποσκοπεί αφενός στην οικονομική ανάπτυξη της Χώρας, αφού επιτρέπει στις βιομηχανικές εγκαταστάσεις να λειτουργούν και ενίοτε να επεκτείνονται χωρίς τη λήψη δαπανηρών μέτρων προστασίας του περιβάλλοντος και αφετέρου στοχεύει στην προστασία του περιβάλλοντος αστικού χώρου[63]. Ο θεσμός των βιομηχανικών ζωνών εισάγεται με τον ν. 3206/1955[64], σύμφωνα με τον οποίο μπορεί να καθορίζονται για κάθε πόλη ή άλλη περιοχή της χώρας και στις οποίες θα επιτρέπεται αποκλειστικά και μόνο η εγκατάσταση βιομηχανικών εργοστασίων ή αποθηκών ή βιομηχανικών εργαστηρίων. Ο καθορισμός των βιομηχανικών ζωνών γίνεται με π.δ στο οποίο λαμβάνονται υπόψη το μέγεθος και το είδος των εργοστασίων που πρόκειται να εγκατασταθούν, το υφιστάμενο σχέδιο πόλεως και η επάρκεια και υποδομή των εκτάσεων που διατίθενται κλπ. Αξίζει να σημειωθεί, ότι μετά τον καθορισμό μιας βιομηχανικής ζώνης, οι βιομηχανικές δραστηριότητες που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του[65] επιτρέπεται να εγκαθίστανται μόνο μέσα στη ζώνη, ενώ κατ' εξαίρεση, όσες μονάδες λειτουργούν μετά τον καθορισμό της ζώνης νομίμως έξω από τα όρια της, συνεχίζουν να λειτουργούν μετά από ανανέωση της σχετικής άδειας λειτουργίας τους κατά τις κείμενες διατάξεις[66].

ii. Θεσμός Βιομηχανικών Περιοχών (ΒΕΠΕ)

Ο θεσμός των ΒΕΠΕ εισάγεται νομοθετικά με τον ν. 2545/1997 (βιομηχανικές και Επιχειρηματικές Περιοχές και άλλες διατάξεις, ΦΕΚ Α' 254/15.12.1997)[67] σύμφωνα με τον οποίο (αρθ. 1 παρ. 1), για την οικονομική, βιομηχανική και βιοτεχνική ανάπτυξη καθώς και για την προστασία του περιβάλλοντος, είναι δυνατόν να καθορίζονται μία ή περισσότερες ΒΕΠΕ σε όλους τους νομούς της χώρας. Ήδη, δηλαδή από το αρθ. 1 του νόμου ο νομοθέτης ξεκαθαρίζει την πρόθεσή του για

υλοποίηση του στόχου της βιώσιμης ανάπτυξης. Εν συνεχεία, εξειδικεύονται οι κατηγορίες ΒΕΠΕ (αρθ.1 παρ. 2) σε ΒΙΠΕ, ΒΙΠΑ, ΒΙΟΠΑ και τεχνοπόλεις ανάλογα με το βαθμό όχλησης που προκαλούν οι εκάστοτε βιομηχανικές και βιοτεχνικές δραστηριότητες. Σύμφωνα επίσης με τον παρόντα νόμο, ως βιοτεχνικές ή βιομηχανικές δραστηριότητες υψηλής, μέσης ή χαμηλής όχλησης, νοούνται οι αναφερόμενες στο αρθ. 1 της 10537/18.2.1993 απόφασης των Υπουργών Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων και Ανάπτυξης, η οποία βέβαια έχει καταργηθεί με την υπ' αριθμ. 13727/724/2003 απόφαση των Υπουργών Ανάπτυξης, Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, σε συνδυασμό με την ΚΥΑ 69269/5387/1990. Για την αντιστοίχιση των έργων ή δραστηριοτήτων, εν πρώτοις, στις ομάδες που προβλέπει το αρθ. 3 του ν. 1650/86 «για την προστασία του περιβάλλοντος», όπως αντικαταστάθηκε με το αρθ. 1 του ν. 3010/2002 «εναρμόνιση του ν. 1650/86 με τις οδηγίες 97/11/ΕΕ και 96/61/ΕΕ, διαδικασία οριοθέτησης και ρύθμισης θεμάτων για τα υδατορέματα και άλλες διατάξεις», πρέπει να λάβουμε υπόψη μας τόσο την ΚΥΑ 69269/5387/1990 (αρ.4 και 5) όσο και τις ΗΠ 15393/2332 (ΦΕΚ Β'1022/5/8/2002) και ΗΠ 13727/724 (ΦΕΚ Β'1087/2003[68]) για την αντιστοίχιση των βιομηχανικών και βιοτεχνικών δραστηριοτήτων ανάλογα με τους βαθμούς όχλησης (Υψηλή, μέση, Χαμηλή), που αναφέρονται στα πολεοδομικά διατάγματα και σε άλλες διατάξεις. Εξάλλου, ο ν. 2545/97 προβλέπει διαφορετική βιομηχανική περιοχή ανάλογα με το βαθμό όχλησης μιας δραστηριότητας, αλλά και οι προβλεπόμενες χρήσεις γης (έτσι όπως εξειδικεύονται στα εκάστοτε πολεοδομικά διατάγματα για κάθε περιοχή), απαιτούν η κάθε δραστηριότητα που πρόκειται να εγκατασταθεί σε μια περιοχή, να συμβαδίζει με τα προβλεπόμενα σε σχέση με την επιβάρυνση που ενδέχεται να προκαλέσει στο περιβάλλον. Επίσης, σύμφωνα με το αρθ. 1 παρ. 4 του ν. 2545/97 « Ο καθορισμός ΒΕΠΕ επιτρέπεται σε περιοχές στις οποίες έχουν προηγηθεί εγκεκριμένα χωροταξικά, ρυθμιστικά ή γενικά πολεοδομικά σχέδια ή οποιαδήποτε άλλα σχέδια χρήσεων γης, κατ' εφαρμογή των κατευθύνσεων χωροταξικής πολιτικής ή των ειδικότερων κατευθύνσεων, χρήσεων και λειτουργιών που προβλέπονται από αυτά. Ο καθορισμός, όμως, ΒΕΠΕ, επιτρέπεται και σε περιοχές για τις οποίες δεν έχουν εγκριθεί τα παραπάνω σχέδια, μετά από συνεκτίμηση στοιχείων χωροταξικού σχεδιασμού της ευρύτερης περιοχής και ιδίως της συμβατότητας της αιτούμενης χρήσης, με άλλες ήδη υφιστάμενες ή προγραμματιζόμενες χρήσεις και λειτουργίες ούτως ώστε να τεκμηριώνεται τόσο η σκοπιμότητα της αιτούμενης ΒΕΠΕ όσο και η καταλληλότητα του χώρου καθορισμού της και να διασφαλίζεται η ανάπτυξη της ευρύτερης περιοχής». Εν

προκειμένω, παρατηρούμε ότι ο νομοθέτης θέλησε αφενός να διασφαλίσει με το εν λόγω άρθρο την απαίτηση για προηγούμενο και ευρύτερο σχεδιασμό, ως αναγκαία προϋπόθεση εγκατάστασης και λειτουργίας μιας βιομηχανικής-βιοτεχνικής δραστηριότητας, ωστόσο, με το δεύτερο εδάφιο αφήνει το περιθώριο να επιτρέπεται ο καθορισμός ΒΕΠΕ και σε περιοχές με μη εγκεκριμένα χωροταξικά σχέδια μετά από συνεκτίμηση κριτηρίων της ευρύτερης περιοχής, διαισθανόμενος για άλλη μια φορά την καθυστέρηση που θα προκύψει από μέρους της διοίκησης μέχρι την ολοκλήρωση της έγκρισης των χωροταξικών σχεδίων. Η πρόβλεψη αυτής της δυνατότητας «είναι μη επιθυμητή καταρχήν, ωστόσο δεδομένης της έλλειψης χώρου που καλύπτεται από τέτοια σχέδια την καθιστά θεμιτή μιας και διαφορετικά θα μιλούσαμε για ουσιαστική εξουδετέρωση του νόμου»[69]. Πάραυτα, η μετέπειτα νομολογία του ΣΤΕ, θα λέγαμε ότι έρχεται να αποκλείσει αυτή τη δυνατότητα, εμμένοντας στην άποψη ότι η παρασχεθείσα δυνατότητα να εγκρίνεται η εγκατάσταση μιας βιομηχανικής δραστηριότητας σε περιοχή για την οποία δεν έχουν ακόμα εγκριθεί σχέδια χρήσεων γης μετά από συνεκτίμηση κριτηρίων (στη ΜΠΕ) της ευρύτερης περιοχής για ένα εύλογο χρονικό διάστημα[70] είναι αντισυνταγματική[71]. Σημαντική είναι η συμβολή του νόμου 2545/97 γενικά, ως προς το ότι διαμορφώνει ένα ενιαίο πλαίσιο για τη δημιουργία οργανωμένων χωρικών υποδοχέων της βιομηχανικής δραστηριότητας, το οποίο συμπορεύεται και με τις κατευθύνσεις του ειδικού χωροταξικού πλαισίου για τη βιομηχανία, όπου μέχρι εκείνη την στιγμή δεν είχε ακόμα εκπονηθεί. Ήλλωστε, έπειτα από την έγκριση και του ειδικού πλαισίου χωροταξικής οργάνωσης της βιομηχανίας, απαιτείται πλέον να αναμορφωθεί το σύστημα των οργανωμένων υποδοχέων της βιομηχανίας[72] με βάση τις κατευθύνσεις του. Οι οργανωμένοι υποδοχείς υπόκεινται πλέον σε διαδικασία στρατηγικής περιβαλλοντικής εκτίμησης, η οποία ενσωματώνεται στη διαδικασία χαρακτηρισμού και οριοθέτησης του υποδοχέα, ενώ είναι δυνατόν, με την πράξη χαρακτηρισμού και οριοθέτησης του υποδοχέα, να τροποποιούνται όροι και περιορισμοί δόμησης, χρήσεις γης κλπ. Έτσι, για παράδειγμα, σε πρόσφατη απόφαση της Επιτροπής Αναστολών του ΣΤΕ, αμφισβητήθηκε αν αρκεί η απλή Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων ή είναι αναγκαία η ύπαρξη «συνθετικής» μελέτης σε περίπτωση αδειοδότησης μιας νέας βιομηχανικής μονάδας, η οποία επρόκειτο να εγκατασταθεί σε ήδη βιομηχανοποιημένη περιοχή, όπου μόνο εκεί κατά τεκμήριο είναι επιτρεπτό να εγκαθίστανται βιομηχανικές μονάδες, εφόσον η εν λόγω προσβαλλόμενη πράξη δεν συνεκτιμούσε την επιβάρυνση της περιοχής από ρυπογόνες βιομηχανικές δραστηριότητες[73]. Αναφορικά με την προβλεπόμενη βιομηχανοδόμηση, αξίζει να σημειώσουμε, ότι οι επίμαχοι πολεοδομικοί όροι και τα

κίνητρα διαμορφώνονται ανάλογα με την κατηγορία υποδοχέα, όπου καθορίζεται και το ποσοστό εισφοράς σε γη, ο συντελεστής δόμησης και η περιμετρική ζώνη πρασίνου. Η πρωτοβουλία καθορισμού ΒΕΠΕ ανήκει σε φορέα ο οποίος απαραίτητα πρέπει να έχει τη νομική μορφή της ΑΕ[74] ενώ ο καθορισμός της ΒΕΠΕ, ο φορέας ΒΕΠΕ και η σχετική ΜΠΕ εγκρίνονται με κοινή απόφαση των Υπουργών Περιβάλλοντος και Ανάπτυξης μετά από γνώμη του αρμόδιου νομαρχιακού συμβουλίου ή του οργανισμού Αθήνας ή Θεσσαλονίκης, αν οι ΒΕΠΕ ιδρύονται στα όρια του νομού Αθήνας και Θεσσαλονίκης. Η απόφαση αυτή επέχει θέση προέγκρισης χωροθέτησης[75], τόσο για τις ΒΕΠΕ όσο και για την εγκατάσταση ή επέκταση σε αυτές βιομηχανικών, βιοτεχνικών και λοιπών επιτρεπόμενων μονάδων και υπηρεσιών. Η έναρξη εκτέλεσης για τα έργα υποδομής στις ΒΕΠΕ διαπιστώνεται με απόφαση του Υπουργού Ανάπτυξης, μετά την έκδοση της οποίας αίρεται αυτοδίκαια η αναστολή των οικοδομικών αδειών και επιτρέπεται εγκατάσταση ή μετεγκατάσταση βιομηχανικών επιχειρήσεων και δραστηριοτήτων στη ΒΕΠΕ. Στις προεγκατεστημένες, στα όρια της ΒΕΠΕ και νόμιμα λειτουργούσες μονάδες, ισχύει και εδώ η αναστολή έκδοσης των οικοδομικών αδειών, αλλά κατά τα λοιπά, οι μονάδες αυτές μπορούν να λειτουργούν καθ' όλη τη διάρκεια κατασκευής της ΒΕΠΕ και να προβαίνουν σε εκσυγχρονισμό του μηχανολογικού τους εξοπλισμού[76]. Μέχρι την έκδοση της εν λόγω διαπιστωτικής πράξης, η διοίκηση της ΒΕΠΕ ασκείται από τον φορέα ΒΕΠΕ, ενώ μετά την έκδοση της διαπιστωτικής απόφασης ο φορέας ΒΕΠΕ έχει την υποχρέωση να μεταβιβάσει τη διοίκηση και διαχείριση της ΒΕΠΕ σε τρίτο νομικό πρόσωπο[77]. Σχετικά με τις ΒΙΠΕ που έχουν ήδη οριοθετηθεί από την ΕΤΒΑ (μέχρι την έναρξη ισχύος του ν. 2545/97) ή έχουν εγκριθεί από τις Επιτροπές παρακολούθησης του ΕΠΒ και των αντιστοίχων ΠΕΠ με φορέα υλοποίησης την ΕΤΒΑ[78], εξακολουθούν να διέπονται από τους ν. 4458/1965 και ν. 742/1977, από τους κανονισμούς λειτουργίας τους και από τις λοιπές πράξεις κανονιστικού περιεχομένου που έχουν εκδοθεί κατ' εξουσιοδότηση αυτών. Για το λόγο αυτό, στην ΣτΕ 1795/2009 κρίθηκε ότι δεν απαιτείται έγκριση περιβαλλοντικών όρων γιατί η υπαγωγή της επίμαχης ΒΙΠΕ (Βοιωτίας) στις διατάξεις του ν. 2545/97 και ο νέος κανονισμός λειτουργίας της, αφορά σε ΒΙΠΕ που ήδη λειτουργούσε με βάση το προηγούμενο νομοθετικό καθεστώς, συνεπώς η τροποποίηση των ορίων της είναι μη ουσιώδης και δεν απαιτείται, επομένως γι' αυτό, έγκριση περιβαλλοντικών όρων. Συνακόλουθα, από τη λειτουργία των ήδη υφιστάμενων ΒΕΠΕ (ΒΙΠΕ με το προγενέστερο καθεστώς), αλλά και από τον σκοπό ίδρυσής τους, συνάγεται ότι οι εν λόγω οργανωμένοι υποδοχείς συνδέονται άρρηκτα με τις αναπτυξιακές πολιτικές της πολιτείας. Μια ΒΕΠΕ πρέπει να νοηθεί σαν

μια ενιαία λειτουργική και οικονομική μονάδα στο χώρο, σαν ένα «ενιαίο χωρο-οικονομικό σύστημα»^[79]. Αυτό, άλλωστε, την διαφοροποιεί από τη βιομηχανική ζώνη, η οποία δεν παρουσιάζει την κλαδική σύνθεση της ΒΙΠΕ, τη συμπληρωματικότητα των δραστηριοτήτων που υποδέχεται μια ΒΙΠΕ και τη σύνδεσή της με τον ευρύτερο παραγωγικό χώρο, αφού μια ΒΙΠΕ λειτουργεί σαν ένας λειτουργικός αναπτυξιακός οργανισμός και σαν μια απλή εδαφική έκταση^[80]. Εξάλλου, όταν μιλάμε για οργανωμένη χωροθέτηση βιομηχανίας, δε μπορεί να εννοούμε τίποτε άλλο από την ίδρυση οργανωμένων υποδοχέων με τους όρους που περιγράψαμε παραπάνω και με πολεοδόμηση σε συνδυασμό με τις υποδείξεις των ευρύτερων χωροταξικών ή πολεοδομικών σχεδίων, έτσι ώστε να στοιχειοθετείται η καταλληλότητα της θέσης. Από την πλευρά της Πολιτείας, θα πρέπει να τεθεί σε άμεση προτεραιότητα η λήψη των απαραίτητων μέτρων, ώστε η μετεγκατάσταση δραστηριοτήτων σε οργανωμένους υποδοχείς να αποτελεί μια εφικτή επιλογή για τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, καθώς το κόστος γης σήμερα καθιστά απαγορευτική μια τέτοια προοπτική ενώ τα χρονικά όρια που καθορίζονται από το ν. 3325/2005 είναι, σε πολλές περιπτώσεις, ασφυκτικά.

IV. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η χωροθέτηση των βιομηχανικών δραστηριοτήτων στην Ελλάδα, βαρύνεται με διαρθρωτικές αδυναμίες, οι οποίες έχουν την αφετηρία τους στο παρελθόν. Η σημειακή, κατά κύριο λόγο χωροθέτηση, η οποία παρά την αυστηρή νομολογία του ΣΤΕ και τις σύγχρονες νομοθετικές εξελίξεις σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο, όχι μόνο εξακολουθεί να αποτελεί τον κανόνα στην πράξη αλλά είναι ανεκτή και από το ισχύον κανονιστικό πλαίσιο. Ειδικά σε σχέση με την εξάπλωση της εξωαστικής βιομηχανικής χωροθέτησης, παρατηρούμε ότι η αδυναμία της Διοίκησης να καταστρώσει ένα συγκροτημένο και αυστηρό απαγορευτικό πλαίσιο, ενισχύει τον εγγυητικό ρόλο του δικαστή στον τομέα αυτό. Τα χωροταξικά σχέδια, τα οποία προβλέπουν και για τη χωροθέτηση δραστηριοτήτων του δευτερογενούς τομέα παραγωγής, αφορούν τη χωρική συνιστώσα των επιμέρους αναπτυξιακών σχεδίων. Το ζήτημα, επομένως, της έννοιας της ορθής χωροθέτησης αποτελεί το συγκερασμό των παραγόντων της προστασίας του περιβάλλοντος, της επίτευξης της ισότητας και της κοινωνικής συνοχής σε συνδυασμό με το στόχο οικονομικής ευημερίας. Όλα τα

παραπάνω εμπεδώνουν παράλληλα την έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης, η οποία αποτελεί αναγκαίο στόχο οποιασδήποτε δραστηριότητας. Ο απώτατος στόχος της οργανωμένης χωροθέτησης, υποδηλώνει ότι η μόνη επιτρεπτή βιομηχανική χωροθέτηση είναι αυτή που υποδεικνύεται από τα μέτρα ευρύτερου χωροταξικού σχεδιασμού σε συνδυασμό με τα μέτρα του υποκείμενου σχεδιασμού σε μια συγκεκριμένη περιοχή και πάντα μέσα σε εκ των προτέρων καθορισμένο χώρο-ζώνη. Η διάσπαρτη χωροθέτηση, παρόλη την, κατά κανόνα, απαγόρευσή της, γίνεται ενίοτε δεκτή για λόγους που συνδέονται με κλαδικές περιπτώσεις και περιπτώσεις βιομηχανιών που παρουσιάζουν έντονη χωρική εξάρτηση από ειδικά χαρακτηριστικά της χωρικής οργάνωσης. Εν κατακλείδι, τυχόν αδυναμίες υιοθέτησης πλήρους συστήματος βιομηχανικής χωροθέτησης, εντοπίζονται κυρίως στην έλλειψη μιας ολοκληρωμένης χωροταξικής βιομηχανικής πολιτικής, η οποία περιλαμβάνει, όχι απλά την επιλογή του χώρου εγκατάστασης μιας βιομηχανικής μονάδας ή την επιδότηση μετακινήσεων, αλλά, απαιτεί την ένταξη της σχετικής πολιτικής μέσα σε μια ευρύτερη χωρική αξιοποίηση χωρικών και οικονομικών δυνατοτήτων, στρατηγικής σημασίας, σε επίπεδο πόλης, περιφέρειας και χώρας.

[1] Χαρακτηριστικά οικονομικά προγράμματα αποτελούν η Σύσταση του Οργανισμού Ανασυγκρότησης (Ν. 5/1946), το σχέδιο Μάρσαλ (1948) κλπ., *Ι. Τζεβελεκάκη*, Ζητήματα εκ της εφαρμογής κρατικού οικονομικού προγραμματισμού εις τας δυτικές χώρας, ΕΔΔΔ 1974, *Δ. Ψαρού*, Η αναθεώρηση του Συντάγματος, Αθήνα 1970, *Π.Δ. Δαγτόγλου*, Δημόσιο Συμφέρον και Σύνταγμα, ΤοΣ 1986, πρβλ και ΣτΕ 1149/88 όπου «εν όψει του δημοσίου συμφέροντος που υπηρετούν η μνημονευόμενη διάταξη του νόμου και η προσβαλλόμενη νομαρχιακή απόφαση, δεν παραβιάζουν το αρ. 5 του Συντάγματος που κατοχυρώνει μεν την οικονομική ελευθερία επιτρέπει όμως περιορισμούς της ενόψει του δημοσίου συμφέροντος».

[2] Βλ. *Angus Maddison*, *Monitoring the World Economy 1820-1992*, OECD 1995.

[3] Τελείως ενδεικτικά, αναφέρουμε ότι το έτος 1953 αρχίζει η λειτουργία της Χαλυβουργικής Α.Ε, στη δεκαετία 1960 ιδρύθηκαν μικρές μονάδες όπως η ΕΒΠΑ, η ΕΔΟΚ-ΕΤΕΡ, τα ναυπηγεία Σάββα, η βιομηχανία ΧΑΛΥΨ και τα ναυπηγεία Σκαραμαγκά, www.ypeka.gr.

[4] Βλ. *Κ. Χρυσόγονος*, Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα 2002, *Δ. Τσάτσος*, Συνταγματικό Δίκαιο Γ', 1988, *Κ. Μαυριάς*, «Σκέψεις πάνω στα δικαιώματα του Ανθρώπου κατά το Σύνταγμα 1975» στο Πέντε χρόνια εφαρμογής του Συντάγματος

του 1975, 1981, *Απ. Παπακωνσταντίνου*, Κοινωνική δημοκρατία και κοινωνικό κράτος δικαίου κατά το Σύνταγμα του 1975/1986/2001, 2006, *Γ. Κατρούγκαλος*, Το κοινωνικό κράτος της μεταβιομηχανικής εποχής, 1998.

[5] Βλ. *Γ. Σιούτη*, Εγχειρίδιο Δικαίου Περιβάλλοντος, Σάκκουλας, 2003, πρβλ και *Γ. Παπαδημητρίου*, «Το Περιβαλλοντικό Σύνταγμα· Θεμελίωση, περιεχόμενο και λειτουργία» (Οκτώβριος 1994), <https://www.nomosphysis.org.gr>, όπου η σχετική προβληματική εντάσσεται στο συνολικό πλαίσιο του «περιβαλλοντικού Συντάγματος», Βλ. σχετικά αντί άλλων *Αντωνίου Θ.*, Το κοινωνικό δικαίωμα χρήσεως του περιβάλλοντος μεταξύ ελευθερίας και συμμετοχής, Το Σ 1987 και τις ενδιαφέρουσες παρατηρήσεις του *Κοντιάδη Ξ.* «Συνταγματική αναθεώρηση και Προστασία του περιβάλλοντος», ΔτΑ 10/2001, επίσης τις ΣτΕ 1525/81, 1239/82, 2242/94.

[6] Βλ. *Γ. Δελλή*, «Το ατομικό δικαίωμα αντιμέτωπο στο οικονομικό και το οικολογικό γενικό συμφέρον, 1953-2003: Η συρρίκνωση της ατομικότητας», στο Τα δικαιώματα στην Ελλάδα 1953-2003, Ελληνική Ένωση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, εκδ. Καστανιώτη.

[7] Η παραπάνω αρχή υιοθετήθηκε με την υπ' αριθμ. 53/1993 απόφαση του Ε' τμήματος του ΣτΕ. Βλ. σχετικά μεταξύ άλλων *Γ. Δεληγιάννης*, Ζητήματα σχετικά με την αναθεώρηση του Συντάγματος., Το Σ 6/2000 ενώ πρβλ και *Κ. Μενουδάκου*, Προστασία του περιβάλλοντος στο ελληνικό δημόσιο δίκαιο. Η συμβολή της νομολογίας του Συμβουλίου της Επικρατείας, Νόμος και Φύση 1997, *Μ. Δεκλερή*, Το δίκαιο της βιώσιμου ανάπτυξεως, 2000, του *ιδίου*, Ο δωδεκάδελτος του περιβάλλοντος, *Απ. Παπακωνσταντίνου*, Αειφορία και βιώσιμη ανάπτυξη ως συνταγματικές αρχές: Ερμηνευτικές, κανονιστικές και νομολογιακές πτυχές του περιβαλλοντικού Συντάγματος, Περιβάλλον και Δίκαιο 2007, σ. 536 επ., του *ιδίου*, Δικαστικός ακτιβισμός και Σύνταγμα. Το παράδειγμα της περιβαλλοντικής νομολογίας του Συμβουλίου της Επικρατείας, Περιβάλλον και Δίκαιο 2006, σ. 222 επ., του *ιδίου*, Η αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης, Επιθεώρησης Διοικητικού Δικαίου και Δημοσίου Δικαίου 2002, σ. 580 επ. Η έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης επαναλαμβάνεται ανελλιπώς στη νομολογία μέχρι σήμερα. ΣτΕ 304/1993, ΣτΕ 2844/1993, ΣτΕ 2755/1994, ΣτΕ 3478/2000, ΣτΕ 613/2002, ΣτΕ 2219/2004, ΣτΕ 1569/2005, ΣτΕ 2190/2006.

[8] Βλ. γενικά *Γ. Τσάλτα*, Γιοχάνεσμπουργκ: Το περιβάλλον μετά τη Συνδιάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για την αειφόρο ανάπτυξη (πρακτικά συνεδρίου Ρόδος, Δεκ. 2002), Ι. Σιδέρης, Αθήνα 2003. Βλ. και Οδηγία 82/501/ΕΟΚ- (ονομάστηκε και Οδηγία SEVEZO) - η οποία κλήθηκε να αντιμετωπίσει το φαινόμενο των βιομηχανικών ρύπων- και υιοθετήθηκε τον Αύγουστο του 1982 από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Στο τέλος του 1996, υιοθετείται από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και Κοινοβούλιο η Οδηγία 96/82/ΕΚ η επονομαζόμενη και Οδηγία SEVEZO II, η οποία αντικατέστησε πλήρως όλες τις

προηγούμενες. Πρβλ. οδηγία 82/105/EK (OJ No 230 L, 5.8.1982) και οδηγία 96/82/EK (OJ No 10L, 14.1.1997) η οποία εναρμονίστηκε με την ΚΥΑ 5697/590/29.3.2000 (ΦΕΚ 405/Β/200).

[9] Βλ. Α. Παπαπετρόπουλος, « Η διασύνδεση των χωροταξικών σχεδίων του ν. 2742/1999 με το στόχο της βιώσιμης ανάπτυξης του εθνικού και περιφερειακού χώρου», ΠερΔικ 2/2009.

[10] Βλ. σχετικά Β. Σκουρής, Χωροταξικό και Πολεοδομικό δίκαιο, Σάκκουλας Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 1991.

[11] Πρβλ και Π. Γετίμης, Χωροταξία, 1984.

[12] Η άποψη αυτή υποστηρίχθηκε νομολογιακά βασισμένη στην ανάγκη υλοποίησης του κανονιστικού περιεχομένου του αρ. 24 παρ. 2 του Συντάγματος, σύμφωνα με το οποίο η Πολιτεία υποχρεούται να προβεί σε χωροταξική οργάνωση της Χώρας, σε συνδυασμό με το αρ. 106 του Συντάγματος, σύμφωνα με το οποίο ανατίθεται στο Κράτος, ο προγραμματισμός και ο συντονισμός της οικονομικής δραστηριότητας της χώρας

[13] Βλ. και Μ. Γιαουτζή - Α. Στρατηγέα, Χωροταξία, Πανεπιστημιακές εκδόσεις ΕΜΠ, Αθήνα, 2005.

[14] Βλ. Γ. Δεληγιάννη, «Οι οχλούσες δραστηριότητες στη νομολογία του ΣτΕ (Απρίλιος 1997), www.nomosphysics.org.

[15] Το ενδιαφέρον που επέδειξε το ΣτΕ προκειμένου να αντιμετωπίσει την παθογένεια της έλλειψης χωροταξικού σχεδιασμού είναι δικαιολογημένο δεδομένης της αδράνειας της διοίκησης, αν και συχνά οι προτεινόμενες νομολογιακές λύσεις οδηγούσαν στην ανοχή παράνομων καταστάσεων μιας και δεν έτασαν εύλογο χρονικό όριο για τη σύνταξη των αναγκαίων χωροταξικών σχεδίων ούτε αναζητούσαν υποκατάστατα αυτών πριν από την ίδρυση βιομηχανίας σε μια τοποθεσία, με αποτέλεσμα να υποβαθμίζεται η περιβαλλοντική παράμετρος. Βλ. και Γ. Γιαννακούρου - Δ. Οικονόμου, Η οικιστική πολιτική μετά τους νόμους 2145/1993, 2052/1992 και 1947/1991, Τόπος τευχ. 6

[16] Βλ. ΣτΕ 811/1977 (ολομ.), Αρμενόπουλος 1979 και Γ. Δελλής, «Από το Καρνάγιο της Πύλου...», Τιμητικός τόμος ΣτΕ 75 χρόνια, σ. 1057 επ. και ΣτΕ 613/2002.

[17] Βλ και ΣτΕ 4576/1977 και Β. Ρώτη, Ανοίγματα της νομολογίας για την προστασία του περιβάλλοντος, Σάκκουλας Αντ. 1984. Εξίσου σημαντική υπήρξε και η ΣτΕ 695/86 (ολομ.) η οποία δέχτηκε ότι ναι μεν η σύνταξη γενικότερης χωροταξικής μελέτης για

τον πρόσφορο τρόπο χρήσης και ανάπτυξης της γης αναδεικνύεται από τον συνταγματικό νομοθέτη ως μακροπρόθεσμος προγραμματισμός, πλην όμως δεν αναστέλλει τις ειδικές (πολεοδομικές ρυθμίσεις στη συγκεκριμένη περίπτωση).

[18] Την απόφαση 304/1993 τελικώς ακολούθησε η απόφαση της επταμελούς σύνθεσης με την οποία έγινε δεκτό ότι η πράξη προέγκρισης χωροθέτησης μιας δραστηριότητας και η πράξη έγκρισης περιβαλλοντικών όρων στην οποία αυτή ενσωματώνεται, κρίνονται αντισυνταγματικές απλώς και μόνο εκ του λόγου ότι η παραγωγική αυτή δραστηριότητα (εν προκειμένω το ιχθυοτροφείο) δεν βρίσκεται σε ΖΟΕ ή άλλο χωροταξικό ή πολεοδομικό σχέδιο. Πρβλ και απόφαση ΣτΕ 1520/1993 που αφορά πράξη προέγκρισης χωροθέτησης βιολογικού καθαρισμού Γυθείου, η οποία δέχεται την πράξη προέγκρισης χωροθέτησης ως υποκατάστατο χωροταξικού σχεδιασμού.

[19] Καθιέρωση της αρχής του προηγούμενου σχεδιασμού.

[20] Βλ. και ΣτΕ 3249/2000, 2319/2002, 2506/2002, ΕΔΔΔ 2002, με σχόλιο Απ. Παπακωνσταντίνου.

[21] Βλ. επίσης ΣτΕ 5933/1996 για αδειοδότηση μονάδας έτοιμου σκυροδέματος καθώς και 5774/1996 ενώ πρβλ και ΣτΕ ΕΑ 4/1992 όπου αναστέλλεται παράταση άδειας διυλιστηρίου (ΠΕΤΡΟΛΑ-ΕΛΛΑΣ ΑΕ), contra ΣτΕ ΕΑ 162/1992.

[22] Μέσω ίσως μιας γραμματικής ερμηνείας του άρθ. 4 παρ. 6 του ν. 1650/86, αν και αμφισβήτηση έχει εκφραστεί από μέρος της θεωρίας κατά πόσο μπορούν αν βρεθούν σημεία σύγκλισης ανάμεσα σε κανονιστική χωροθέτηση που καθορίζει χρήσεις γης και σε ατομική χωροθέτηση που περιέχεται σε πολεοδομικό σχέδιο, δηλαδή πράξη γενικού περιεχομένου ατομικού χαρακτήρα, πρβλ και Δ. Μέλισσας, Θεμελιώδη Ζητήματα ..., σ. 127 επ.

[23] παρόλο που έχει πλέον καταργηθεί με το ν. 3010/2002.

[24] Βλ. ΣτΕ 304/1993, 1520/1993, και σχόλιο Μ. Πικραμένου στα ΠΕ 407, 510 και 661/94, Νόμος και Φύση 2/95, σ. 517 επ.

[25] Ο οποίος διαρθρώνεται σε δύο επίπεδα, αυτό του εθνικού χωροταξικού σχεδίου και αυτό του τοπικού ρυμοτομικού σχεδίου που προβλέπουν οι διατάξεις των αρ. 26 του ν. 1337/83 και το αρ. 8 παρ. 3 του ν. 1512/1985.

[26] Πρβλ και τη σχετική νομολογία των οδών ΣτΕ 2425/2000 και την ΣτΕ 3249/2000 όπου πλέον το ΣτΕ διακρίνει μεταξύ υπερτοπικού σχεδιασμού τον οποίο θεωρεί προαπαιτούμενο και ατομικού υπό στενή εννοία σχεδιασμού, όπου οι περιβαλλοντικές

παράμετροι της συγκεκριμένης θέσης.

[27] Βλ. ΣτΕ 3503/2010, παράνομη ΕΠΟ για βιομηχανική μονάδα στην Αίγινα χωρίς προηγούμενο χωροταξικό σχεδιασμό.

[28] Βλ. ΚΥΑ ΗΠ 15393/2332/2002 και ΗΠ 13727/724/2003 (κατ' εξουσιοδότηση του άρθ. 1 του ν. 3010/2002).

[29] Βλ. άρθ. 6 παρ. 2 του ν. 3325/2005.

[30] Βλ. ΚΥΑ ΗΠ 13727/724/2003, άρθ. 6 του ν. 3325/2005.

[31] Έτσι κρίθηκε στην ΣτΕ 1528/2008 ότι «...για τους προϋφιστάμενους του '23 οικισμούς των οποίων τα όρια έχουν καθορισθεί βάσει των διατάξεων του π.δ. 24.4/3.5.85, εξακολουθεί να ισχύει η διάταξη της παρ. 1 του άρθ. 9 του π.δ. της 2.3/13.3.81, η οποία απαγορεύει την ανέγερση και λειτουργία οχλουσών επαγγελματικών εγκαταστάσεων εντός των ορίων των οικισμών αυτών, αλλά και εκτός αυτών σε απόσταση τουλάχιστον 500 μ περιμετρικά των καθοριζομένων ορίων». Περαιτέρω δε, οι διατάξεις που επιβάλλουν απαγόρευση ανέγερσης και λειτουργίας οχλουσών εγκαταστάσεων μέσα στα όρια οικισμών δεσμεύουν και τις πολεοδομικές αρχές, στις οποίες απαγορεύουν τη χορήγηση αδειών ανέγερσης των αντίστοιχων κτισμάτων.

[32] Βλ. άρθ. 4 παρ. 6 του ν. 3325/2005.

[33] Βλ. άρθ. 4 παρ. 7 του ν. 3325/2005.

[34] Βλ. άρθ. 34 παρ. 4 του ν. 3734/2009, με το οποίο συμπληρώθηκε το αρ. 4 παρ. 8 του ν. 3325/2005.

[35] Έτσι για παράδειγμα κρίθηκε στην ΣτΕ 2978/2010 «... ζητήματα σχετικά με το επιτρεπτό της εγκαταστάσεως βιομηχανικής-βιοτεχνικής μονάδας ή επαγγελματικού εργαστηρίου σε ορισμένο τόπο και από πλευράς διατάξεων περί καθορισμού χρήσεων γης εξετάζονται και κατά το στάδιο της χορήγησης ή ανανέωσης άδειας λειτουργίας επιχειρήσεως λειτουργούσης ήδη υπό το προϊσχύσαν νομοθετικό καθεστώς» και επίσης «...η προσβαλλόμενη ΕΠΟ για το επίμαχο εργαστήριο κοπής μαρμάρων δεν είναι νόμιμη, δεδομένου ότι η λειτουργία του δεν περιλαμβάνεται μεταξύ των επιτρεπόμενων σε καθεστώς αμιγούς κατοικίας χρήσεων..». πρβλ και ΣτΕ 1645/2006 (εργοστάσιο στην Παλλήνη) σύμφωνα με την οποία δεν επιτρέπεται η ανέγερση κτιριακών εγκαταστάσεων για βιομηχανική χρήση σε περιοχές οι οποίες χαρακτηρίζονται από την πολεοδομική νομοθεσία ως αμιγούς κατοικίας.

[36] Βλ. άρθ. 17 του ν. 3325/2005.

[37] Βλ. άρθ. 29 του ν. 1337/1983.

[38] Βλ. άρθ. 2 του ν. 3010/2002 ενώ πρβλ και ΣτΕ 149/2000, σύμφωνα με την οποία «... έγκρισις περιβαλλοντικών όρων που έπονται της ενάρξεως εκτελέσεως των έργων, οδηγούν, κατά τη λογική των πραγμάτων, εις τετελεσμένην υιοθέτησιν, η οποία αποδοκιμάζεται από τις αρχές της νομιμότητας και από τις εκτεθείσες διατάξεις προστασίας του περιβάλλοντος...».

[39] Πρβλ ΣτΕ 2466/2008 σύμφωνα με την οποία η τήρηση της διαδικασίας έγκρισης περιβαλλοντικών όρων (σύμφωνα και με το άρθ. 4 παρ. 6 του ν. 1650/1986) δεν απαιτείται στις θεσμοθετημένες βιομηχανικές περιοχές και ζώνες.

[40] Βλ. άρθ. 14 του ν. 3325/2005 και έως 11.3.2010 και άρθ. 5 του ν. 858/1979. Λόγο ανάκλησης άδειας λειτουργίας βιομηχανικής επιχείρησης συνιστά και η μη λειτουργία της επιχείρησης μετά την αδειοδότησή της, δηλ. η μη ενεργοποίηση του μηχανολογικού εξοπλισμού που αδειοδοτήθηκε (ΣτΕ 3356/2007). Λόγοι ανάκλησης από την ισχύουσα νομοθεσία συμπληρώνονται και από τις γενικές αρχές της ανάκλησης των διοικητικών πράξεων.

[41] Συνολικά οι ΒΙΠΕ απορροφούσαν μόνο 2% το 1981 και μόλις 2,7 % το 1989 της συνολικής απασχόλησης στη μεταποίηση, βλ. *Μ. Αγγελίδης*, «Χωροταξικός Σχεδιασμός», εκδ. Συμμετρία, Αθήνα, σ. 196. Ακόμα και στους νομούς που διαθέτουν ΒΙΠΕ, το ποσοστό της βιομηχανικής απασχόλησης που αυτή συγκεντρώνει παραμένει πολύ χαμηλό της τάξης του 6%, βλ. ΥΠΕΘΟ 1983, Έκθεση για το Εθνικό Χωροταξικό Σχέδιο ΒΙΠΕ, Αθήνα.

[42] Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι οι μονάδες που έχουν εγκατασταθεί σε ΒΙΠΕ ανήκουν κυρίως σε παραδοσιακούς κλάδους και δεν έχουν χαρακτηριστικά κινητήριας βιομηχανίας, βλ. *Σ. Βλιάμος*, «Η βιομηχανική και περιφερειακή πολιτική στην Ελλάδα, ο θεσμός των ΒΙΠΕ», ΕΤΒΑ, Αθήνα, 1988. Επίσης, σύμφωνα με τον *Δ. Οικονόμου*, «η ριζική αντιμετώπιση του προβλήματος διέρχεται μέσα από τη γενίκευση των σχεδίων χρήσεων γης στην ύπαιθρο», ενώ προτείνεται επίσης η άμεση κατάργηση των παρεκκλίσεων αρτιότητας και της δυνατότητας παρόδιας εκτός σχεδίου δόμησης παράλληλα με την απαγόρευση εγκατάστασης βιομηχανικών και συναφών μονάδων σε εκτός σχεδίου περιοχές και σε κάποια ικανή ακτίνα γύρω από εγκεκριμένη ΒΕΠΕ, βλ. *Δ. Οικονόμου*, «Κριτική προσέγγιση του ν. 2545/97..», ΠερΔικ 3/97.

[43] Πρβλ επίσης άρθ. 7 και 15 επόμενα του ν. 3325/2005 σχετικά με τις δυνατότητες εκσυγχρονισμού των εγκαταστάσεων στις εκτός σχεδίου περιοχές, περιοχές ΖΟΕ και περιοχές περιβαλλοντικής αναβάθμισης ανάλογα με τις εκάστοτε πολεοδομικές

διατάξεις.

[44] Βλ. άρθ. 56 παρ. 1 του ν. 998/79.

[45] Βλ. άρθ. 56 του ν. 2637/98, όπως αντικαταστάθηκε με την παρ. 23 του άρθ. 4 του ν. 3399/2005.

[46] Περαιτέρω, πρβλ ΣτΕ 3181-3184/2004 σύμφωνα με τις οποίες «Φυσικό περιβάλλον, εμπίπτουν στην προστασία του άρθ. 24 παρ. 1 του Συντάγματος, αποτελούν όχι μόνο τα φυσικά οικοσυστήματα αλλά και τα τεχνητά, ιδίως δε η γεωργική γη, της οποίας η διατήρηση και ορθή διαχείριση είναι ουσιώδης όρος της βιωσίμου αναπτύξεως, ως αποτελούσα την αναντικατάστατη βάση του ανθρωπογενούς παραγωγικού συστήματος. Ταύτα ισχύουν κατά μείζονα λόγο προκειμένου περί της γεωργικής γης υψηλής παραγωγικότητας, της οποίας η διατήρηση και προστασία επιβάλλεται καταρχήν από την συνταγματικώς κατοχυρωμένη αρχή της βιωσίμου αναπτύξεως. Επομένως, κατά την υπό του κράτους άσκηση της χωροταξικής πολιτικής και της οικιστικής ανάπτυξης, η οποία πρέπει να είναι σύμφωνη προς τους κανόνες που απορρέουν από την ανωτέρω συνταγματική αρχή απαιτείται να προστατεύεται και να διατηρείται η γεωργική γη υψηλής παραγωγικότητας, η διαφύλαξη της οποίας εξυπηρετεί και αναπτυξιακούς στόχους, αποκλειομένης, καταρχήν, της οικιστικής εκμεταλλεύσεως αυτής». Σχετικά και με μια πιο εμπεριστατωμένη ανάλυση όσον αφορά τη νομιμότητα εγκατάστασης βιομηχανικής μονάδας σε ΓΥΠ βλ και γνμδ Α. Παπακωνσταντίνου, «Προστασία της Γης Υψηλής Παραγωγικότητας και Αδειοδότηση Βιομηχανικών Εγκαταστάσεων», Μάιος 2009, www.nomosphysis.org.gr.

[47] Βλ. ΣτΕ 3698/2000 Ε΄ τμ. και 2425/2000 και 2502/1999 (νομολογία των οδών).

[48] Βλ. σχετικά Δ. Μέλισσας, Θεμελιώδη ζητήματα χωροταξίας, για τη σχέση μεταξύ κανονιστικής και ατομικής χωροθέτησης, σ. 132 επ.

[49] Βλ. και Ν. Ρόζος, Η νομική προβληματική του χωροταξικού σχεδιασμού, 1994, σ. 54-55 και 109 και 115.

[50] Βλ. τα αντίστοιχα άρθρα 1 του π.δ 742/1977, περί τροποποιήσεως και συμπληρώσεως του ν. 4458/65, 24 του ν. 1650/86 και 29 του ν. 1337/83.

[51] Το ΣΑΚΧ υιοθετήθηκε στο άτυπο Συμβούλιο των Υπουργών Χωροταξίας των καρτών μελών στο Πότσδαμ το 1999 με το οποίο τα κράτη μέλη της ΕΕ επιδίωξαν τη διατήρηση της ποικιλομορφίας και την επίτευξη της ισόρροπης και βιώσιμης ανάπτυξης στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Ωστόσο το ΣΑΚΧ ως μη νομικά δεσμευτικό κείμενο αποτέλεσε απλώς ένα πλαίσιο πολιτικής για τη συνεργασία

μεταξύ των τομεακών πολιτικών που έχουν επιπτώσεις στο χώρο, καθώς και μεταξύ των καρτών μελών, των περιφερειών και των πόλεών τους, πρβλ και Σχέδιο Ανάπτυξης κοινοτικού Χώρου. Προς τη Χωρικά Ισορροπη και Αειφόρο Ανάπτυξη της ΕΕ, Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών κοινοτήτων, 1999. European Spatial Development Perspective (ESDP), Shema de developpement de l'espace Communautaire (SDEC) σε Α. Παπαπετρόπουλου, Η νομολογιακή διαμόρφωση του θεσμικού πλαισίου για το χωροταξικό και πολεοδομικό σχεδιασμό, www.nomosphysis.org.gr

[52] Ν. 2742/1999.

[53] Πρβλ. Λ. Τάτσης, Χωροταξικός σχεδιασμός, περιβάλλον και ανάπτυξη..., και Κ. Γεράρδη -Θ. Γιαλύρη, Ο σχεδιασμός της χωρικής ανάπτυξης ως εργαλείο της στρατηγικής για τη βιώσιμη ανάπτυξη του εθνικού χώρου, Πανεπιστημιακές εκδόσεις ΕΜΠ, Αθήνα 2003, σ. 45 επ.

[54] Βλ. άποψη Λ. Βασενχόβεν, στο Εθνικός Χωροταξικός Σχεδιασμός: Περιεχόμενο, Διαδικασία, Σχέδια και Προγράμματα, στο «Ο χωροταξικός Σχεδιασμός στην Ελλάδα», Γ. Γιαννακούρου -Κ. Μενουδάκος - Λ. Βασενχόβεν, εκδ. Αντ. Σάκκουλας, 2008, σύμφωνα με τον οποίο η προβληματική σχέση με την οποία αντιμετωπίζεται η στενή αλληλεξάρτηση αναπτυξιακού και χωροταξικού σχεδιασμού στο ν. 2742/1999 καθρεφτίζεται στην έλλειψη συντονισμού μεταξύ των αρμόδιων κρατικών οργάνων και ιδίως στη θέση που κατέχει η χωροταξία στο διοικητικό μηχανισμό και του ανταγωνισμού μεταξύ χωροταξικού και αναπτυξιακού-οικονομικού σχεδιασμού, με τον δεύτερο να έχει θεσμικό προβάδισμα.

[55] ¶ρθ. 8 ΓΠΧΣΑΑ.

[56] Βλ και Ν. Κόνσολας, Περιφερειακή Οικονομική Πολιτική, Παπαζήσης, Αθήνα 1983.

[57] Πρβλ στη σχετική ανάλυση και Ν. Ρόζος, Η νομική προβληματική του χωροταξικού σχεδιασμού, Σάκκουλας 1994, σ. 20 επ.

[58] Βλ. γενικά Τ. Γιαννίτσης, «Βιομηχανική και Τεχνολογική πολιτική στην Ελλάδα», εκδ. Θεμέλιο, 1993.

[59] Οι στόχοι του ειδικού πλαισίου συνοψίζονται στα εξής: α) ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της βιομηχανίας μέσω της προώθησης ενός χωρικού προτύπου που δημιουργεί εξωτερικές οικονομίες στον τομέα αυτό, β) ενίσχυση της βιομηχανικής επιχειρηματικότητας, μέσω της εξασφάλισης επαρκούς και κατάλληλης γης για την ανάπτυξη νέων βιομηχανικών μονάδων ή την μετεγκατάσταση υφισταμένων, γ) επιλεκτική διεύρυνση της γεωγραφικής βάσης της βιομηχανίας και

αποκέντρωση από τις ήδη επιβαρυνμένες βιομηχανικά μητροπολιτικές περιοχές της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης, δ) διαμόρφωση ειδικών πολιτικών χωροθέτησης για ειδικές κατηγορίες βιομηχανίας που παρουσιάζουν χωρικές εξαρτήσεις.

[60] Βλ. άρθ. 6 του ειδικού πλαισίου χωροταξικού σχεδιασμού για τη βιομηχανία ενώ πρβλ και υπουργική απόφαση 1852/116/2004 «καθορισμός των προϋποθέσεων και των διαδικασιών επιχορήγησης και ελέγχου των επενδυτικών σχεδίων που υπάγονται στις διατάξεις του Ν. 2545/1997.

[61] Βλ. ΣΜΠΕ για το ειδικό πλαίσιο χωροταξικού σχεδιασμού και αειφόρου ανάπτυξης για τη βιομηχανία, έκδοση Ιουνίου 2007, ενώ πρβλ αρ. 3 παρ. 3-7 της οδηγίας 2001/42/ΕΚ σε σχέση με το ποια σχέδια υπόκεινται ευθέως στις επιταγές της οδηγίας. Για μια εμπεριστατωμένη ανάλυση σχετικά βλ. Γ. Δελλής, «Η στρατηγική περιβαλλοντική εκτίμηση της οδηγίας 2001/42/ΕΚ και οι προεκτάσεις της για το ελληνικό δημόσιο δίκαιο» καθώς και Γ. Παπαδημητρίου, «Στρατηγική περιβαλλοντική εκτίμηση: προκλήσεις και ευκαιρίες για το νομοθέτη και τη διοίκηση, Πρακτικά Ημερίδας, Νόμος & Φύση 17, εκδ. Αντ. Σάκκουλας και Λ. Τάτσης, «Στρατηγική εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων και χωρικός σχεδιασμός, www.nomosphysics.org.gr.

[62] Σημειωτέον, η στρατηγική περιβαλλοντική εκτίμηση, αποτελεί το σημείο συνάντησης της πρώτης και δεύτερης παραγράφου του αρ. 24 του Συντάγματος, δηλαδή της σύγκλισης της αμιγώς περιβαλλοντικής με την ευρύτερη χωροταξική και ρυθμιστική διάσταση της δημόσιας δράσης, με στόχο την αειφόρο ανάπτυξη. Βλ. και Γ. Γιαννακούρου, «Η οδηγία για την στρατηγική περιβαλλοντική εκτίμηση και η ενσωμάτωσή της στην Ελλάδα», Αθήνα, 2007, σ. 4 επ.

[63] Βλ. άρθ. 1 του β.δ 27.12.1956/1957 «περί εκτελέσεως του υπ' αριθμ. 3206/1955 νόμου («περί καθορισμού βιομηχανικών ζωνών εις διαφόρους πόλεις και περιοχές της Χώρας»).

[64] Βλ. σχετικά και Κ. Ρέμελης, «Η προστασία του περιβάλλοντος από τις βιομηχανικές και βιοτεχνικές εγκαταστάσεις», Σάκκουλας Αθήνα-Κομοτηνή 1989.

[65] Βλ. άρθ. 5 παρ. και 2 του ν. 3206/1955

[66] Βλ. άρθ. 8 του ν. 3206/1955.

[67] Σημειωτέον ότι νωρίτερα είχε εισαχθεί ο θεσμός των βιομηχανικών περιοχών (ΒΙΠΕ) με τον ν. 4458/1965, όπου μετά τον καθορισμό των βιομηχανικών ζωνών, ο νομοθέτης θέλησε πιο συστηματικά να προβλέψει τον καθορισμό βιομηχανικών περιοχών όπου θα εγκαθίσταντο οι βιομηχανικές μονάδες, την διαχείριση των οποίων

ανέθεσε σε ειδικούς φορείς. Ο θεσμός των ΒΙΠΕ αναμφίβολα συντέλεσε στην εμπέδωση μιας αντίληψης ότι οι βιομηχανικές δραστηριότητες δεν μπορούν να εγκαθίστανται παρά μόνο σε περιοχές που έχουν προβλεφθεί εκ των προτέρων για το σκοπό αυτό, κάτι το οποίο επικύρωση και η νομολογία του ΣτΕ τα επόμενα χρόνια. πρβλ και *Κ. Ρέμελης*, «Η προστασία του περιβάλλοντος από τις βιομηχανικές και βιοτεχνικές εγκαταστάσεις», Σάκκουλας Αθήνα-Κομοτηνή 1989.

[68] Οι πίνακες της οποίας παρατίθενται στο παράρτημα και όποιες δραστηριότητες δεν περιλαμβάνονται στους εν λόγω πίνακες κατατάσσονται στη χαμηλή όχληση.

[69] Βλ. Δ. *Οικονόμου*, «Κριτική προσέγγιση του ν. 2545/97 περί βιομηχανικών και επιχειρηματικών περιοχών και άλλων διατάξεων», ΠερΔικ 3/1997, με την άποψη του οποίου συντασσόμαστε.

[70] Το οποίο παρασχέθηκε για 3 χρόνια με το αρ. 18 του ν. 2732/99 και ακολούθως με το αρ. 18 παρ. 4 του ν. 2742/99.

[71] Πρβλ ΣτΕ 2669/2007 (σκέψη 5, 6 και 7) και ΣτΕ 3503/2010 όπου «..δεν είναι επιτρεπτή η εγκατάσταση νέων βιομηχανικών δραστηριοτήτων ή η μετεγκατάσταση υφισταμένων σε περιοχές νήσων που εμπίπτουν στα όρια του ΡΣΑ, πριν από την έγκριση του εκάστοτε προβλεπόμενου από τη νομοθεσία σχεδίου κατανομής χρήσεων γης της νήσου, εκτός αν υφίσταται ήδη εγκεκριμένο χωροταξικό ή πολεοδομικό σχέδιο ή ΖΟΕ ή καθορισμένη περιοχή ΒΙΠΕ ή ΒΙΟΠΑ που περιέχουν σχετική πρόβλεψη», πρβλ και ΣτΕ 2319/2002 και 2239/2000.

[72] Διακρίνονται οι κατηγορίες των υποδοχέων γενικού χαρακτήρα με πολεοδόμηση, των υποδοχέων εξυγίανσης όπου υφίστανται σε περιοχές με άτυπες συγκεντρώσεις βιομηχανικών μονάδων, σε υποδοχείς μεμονωμένων μεγάλων μονάδων οι οποίοι δεν πολεοδομούνται αλλά διατηρούν καθεστώς περιοχής εκτός σχεδίου με ειδικό χαρακτήρα και υποδοχείς με ενδιάμεσο βαθμό οργάνωσης που προβλέπονται σε περιοχές καθορισμού ζωνών εκτός σχεδίου για την εγκατάσταση βιομηχανικών δραστηριοτήτων, βλ. άρθ. 6 του ειδικού πλαισίου χωροταξικού σχεδιασμού για τη βιομηχανία.

[73] Βλ. ΕΑ ΣτΕ 791/2009, «Αλουμίνιον Α.Ε».

[74] Βλ. άρθ. 3 του ν. 2545/97.

[75] Βλ. άρθ 5 και 6 του ν. 2545/97.

[76] Πρβλ. ΣτΕ 867/2006 Ε΄, στην οποία το ανώτατο ακυρωτικό ερμηνεύοντας τις διατάξεις του ν. 2516/1997 έκρινε ότι υπάρχει παράβαση της υποχρέωσης απόκτησης

άδειας λειτουργίας βιομηχανικών εγκαταστάσεων μόνο όταν ο μηχανολογικός εξοπλισμός είναι ενεργός.

[77] Βλ. άρθ. 11 του ν. 2545/97.

[78] Η ελληνική Τράπεζα Βιομηχανικής Αναπτύξεως (ΕΤΒΑ) είχε αρχικά το σχεδιασμό, προγραμματισμό και διαχείριση των ΒΙΠΕ. Σύμφωνα με την ΕΤΒΑ, οι ΒΙΠΕ στην Ελλάδα θεωρούνται ως «κρατικά αναπτυξιακά έργα» με την έννοια ότι προωθούν την αναπτυξιακή στρατηγική της Πολιτείας.

[79] Βλ. Λ. Βασενχόβεν, «Χωροθέτηση βιομηχανικών εγκαταστάσεων και περιοχών στην Ελλάδα», Ενημερωτικό δελτίο ΤΕΕ 2178/2001.

[80] Πρβλ και Σπ. Βλιάμος, «Οι βιομηχανικές περιοχές και η βιομηχανική περιφερειακή πολιτική στην Ελλάδα», ΕΤΒΑ Αθήνα 1988.